

WYSZUKIWANIE INFORMACJI W KOMPUTEROWYCH BAZACH DANYCH DOLNOŚLĄSKIEJ BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ we Wrocławiu. Konspekt zajęć z edukacji czytelniczej i medialnej dla szkół ponadgimnazjalnych

Danuta Sebastjan i Urszula Tobolska, Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu

Opublikowano 20.11.2004

Temat: Wyszukiwanie informacji w komputerowych bazach danych Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu

Cel zajęć

Zajęcia mają na celu zapoznanie uczniów z wdrożonym na Dolnym Śląsku systemem informacji edukacyjnej opartym na zautomatyzowanym programie bibliotecznym ALEPH i Internecie oraz przygotowanie ich do samodzielnego posługiwania się nowym narzędziem informacji.

Zakładane kompetencje uczniów:

1. Na poziomie **wiadomości** uczeń powinien poznać:

- a. adres strony www Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu
- b. bazy Dolnośląskiego Systemu Informacji Pedagogicznej
 - wspólne bazy sieci
 - bazy DBP dostępne przez Internet
 - bazy DBP dostępne offline w Informatorium DBP
 - wybrane bazy danych innych Bibliotek dostępne w Internecie
 - archiwa prasowe dostępne w Internecie

2. Na poziomie **umiejętności** uczeń powinien posiadać:

- a. umiejętność poprawnego sformułowania zapytania informacyjnego
- b. umiejętność wyszukania pożądanej informacji w różnych bazach Dolnośląskiego Systemu Informacji Pedagogicznej
- c. umiejętność przygotowania zestawienia bibliograficznego
- d. umiejętność wydrukowania spisu literatury
- e. umiejętność wydrukowania zamówienia (rewersu) do Czytelni i Wypożyczalni lub przesłania zestawienia bibliograficznego pocztą elektroniczną

Forma prowadzonych zajęć:

- wykład
- pokaz
- ćwiczenia

Wymagania:

Uczeń powinien posiadać podstawową znajomość obsługi komputera

PLAN ZAJĘĆ:

Czas trwania zajęć - 90 minut

- 1. Przywitanie zebranych (czas trwania 2,5 minuty)**
- 2. Zapoznanie ze stroną domową Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu (czas trwania 5 minut)**

3. Zapoznanie z bazami danych Dolnośląskiego Systemu Informacji Pedagogicznej (czas trwania 10 minut)

- a. wspólne bazy sieci Dolnośląskiego Systemu Informacji Pedagogicznej
 - Katalog centralny sieci
 - Bibliografia zawartości czasopism - EDUKACJA
- b. bazy Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu dostępne w Internecie
 - Katalog książek
 - Katalog dokumentów elektronicznych
 - Katalog czasopism
- c. bazy dostępne offline w Informatorium DBP we Wrocławiu
 - Prawo polskie
 - Prawo oświatowe
- d. wybrane bazy danych innych Bibliotek dostępne w Internecie (z następujących dziedzin wiedzy: pedagogika, literatura, geografia, nauki biologiczne, nauki medyczne, prawo, polityka, sport, sztuka, technika)
- e. bezpłatne archiwa prasowe

4. Zaprezentowanie sposobów wyszukiwania (czas trwania 35 minut)

- a. w katalogu centralnym sieci
- b. w katalogu dokumentów elektronicznych
- c. w bibliografii zawartości czasopism - EDUKACJA

5. Indywidualne ćwiczenia przy komputerach (czas trwania 35 minut)

6. Zakończenie zajęć (czas trwania 2,5 minuty)

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przywitanie zebranych.

Czynności organizacyjne lekcji - przydzielenie po dwie osoby do jednego stanowiska komputerowego. Krótka informacja o Informatorium. Podanie celu zajęć.

2. Przeglądanie strony domowej Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu

Całość zasobów informacyjnych bibliotek pedagogicznych województwa dolnośląskiego nosi nazwę Dolnośląskiego Systemu Informacji Pedagogicznej. Biblioteka pracuje w zintegrowanym systemie ALEPH. Strona domowa Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu - www.dbp.wroc.pl. Po lewej stronie znajduje się menu, w którym jest dział bazy. Po kliknięciu otwiera się strona, na której są wyszczególnione bazy danych Dolnośląskiego Systemu Informacji Pedagogicznej. Do każdej bazy dołączona jest informacja o jej zawartości.

3. Zapoznanie z bazami danych Dolnośląskiego Systemu Informacji Pedagogicznej

Informacja o **wspólnych bazach sieci** Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej, którymi są:

- **Katalog centralny sieci**
Tworzony jest przez 26 bibliotek - tyle bibliotek wchodzi w skład sieci bibliotek pedagogicznych województwa dolnośląskiego. Zawiera informacje o książkach będących w posiadaniu poszczególnych bibliotek sieci.

- **Bibliografia zawartości czasopism - EDUKACJA**

Baza ta zawiera informacje z zakresu edukacji w Polsce i na świecie, teorii i praktyki pedagogicznej, dydaktyki ogólnej i metodyk poszczególnych przedmiotów nauczania, psychologii oraz w mniejszym zakresie innych dziedzin wiedzy. Zawiera materiał źródłowy od 1990 r. Jest o stale uzupełniany o bieżąco opracowywane czasopisma.

Baza jest tworzona wspólnie przez biblioteki sieci, lecz jej podstawę tworzą w większości adnotowane opisy bibliograficzne artykułów z czasopism gromadzonych i opracowywanych w DBP we Wrocławiu. Rocznie w DBP prenumeruje się ok. 190 tytułów czasopism. Gromadzimy większość tytułów prasy pedagogicznej i metodycznej o zasięgu ogólnokrajowym, ważniejsze tytuły czasopism psychologicznych, selekcyjnie zaś dobrane tytuły czasopism socjologicznych, społecznych, kulturalnych, filozoficznych, a także są to tytuły z zakresu informacji naukowej i bibliotekarstwa. Stopniowo zawartość bazy rozszerzana jest o artykuły głównie wydawnictw ciągłych, w szczególności uniwersytetów i wyższych szkół pedagogicznych.

Artykuły z lat wcześniejszych należy sprawdzić w kartkowej kartotece zagadnieniowej.

Informacja o **bazach** Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu **dostępnych przez Internet**

- **Katalog książek**

Zawiera on informacje o większości książek zakupionych przez Dolnośląską Bibliotekę Pedagogiczną we Wrocławiu od 1998 roku. Książek nie znalezionych w bazie należy poszukiwać w katalogu kartkowym, znajdującym się w Informatorium Biblioteki.

- **Katalog dokumentów elektronicznych**

Zawiera informacje o wszystkich programach edukacyjnych na CD-ROM-ach znajdujących się w Bibliotece.

- **Katalog czasopism**

Zawiera informacje o wszystkich czasopismach zgromadzonych w Bibliotece.

Informacja o **bazach dostępnych offline w Informatorium DBP we Wrocławiu**

- **Prawo polskie**

- **Prawo oświatowe**

Bazy te są co miesiąc aktualizowane, zawierają tematycznie wyselekcjonowane, ujednolicone teksty aktów prawnych, orzecznictwo i glosy, komentarze i artykuły specjalistów, wzory umów i pism, bazy teleadresowe.

Informacja o wybranych **bazach danych innych Bibliotek** dostępnych w Internecie

Są to bazy z następujących dziedzin wiedzy: pedagogika, literatura, geografia, nauki biologiczne, nauki medyczne, prawo, polityka, sport, sztuka, technika. Stanowią doskonałe uzupełnienie baz danych DBP.

Informacja o **archiwach prasowych** wybranych czasopism dostępnych w Internecie

Znajdują się tu **archiwa prasowe** niektórych czasopism: Rzeczpospolita, Gazeta Wyborcza, Enter, Internet i Komputer Świat. Oprócz zasobów archiwalnych można w nich przeglądać numery bieżące.

4. Zaprezentowanie sposobów wyszukiwania w bazach

Przeszukiwanie baz

Bazy można przeszukiwać za pomocą list indeksowanych (autorów, haseł przedmiotowych, tytułów) lub za pomocą pojedynczych słów

Przeglądanie baz

Bazy można przeglądać przez:

Indeksy, które ułożone są alfabetycznie:

- należy wybrać jeden z indeksów do przeglądania (autorów, tytułów, tytułów czasopism, słów kluczowych, haseł przedmiotowych, haseł Jeleniej Góry i haseł Legnicy, miejsce wydania, wydawców, serii)
- indeksy ułożone alfabetycznie można przeglądać poprzez wpisanie do wyszukiwarki pierwszego słowa lub początku pierwszego słowa tytułu, nazwiska autora, hasła przedmiotowego itd. Wtedy wyświetli się lista w wybranym punkcie alfabetu
- wyświetloną listę można przewijać w górę, w dół, przenieść się na następną lub poprzednią stronę
- po wybraniu pozycji z listy wyświetli się odpowiedni dokument
- na ekranie wyświetlonych rekordów znajduje się szeroki zakres informacji (np. tytuł, autor, rok wydania, adnotacja, hasło przedmiotowe). Otwierając konkretny rekord przez kliknięcie w liczbę przy tytule, otworzy się pełny opis rekordu
- każdemu rekordowi towarzyszy menu informujące o tym, jakie czynności można wykonać z rekordem, tzn. można go zaznaczyć, zapisać, wrzucić do koszyka itd.
- można również zdecydować, czy wyświetlenie rekordu ma być skrócone czy całkowite (format standardowy, opis bibliograficzny, cytata, wszystkie pola z nazwami, MARC)
- uzyskaną listę można uszeregować wg stopnia do danego klucza poszukiwań

Wyszukiwanie

- przed przystąpieniem do wyszukiwania informacji należy dokładnie zdefiniować klucz swojego poszukiwania (hasło przedmiotowe, słowo, tytuł). Zostaną znalezione tylko te rekordy, które pasują do zapytania
- należy przeszukać listę w celu znalezienia dokumentów, które pasują do klucza zapytania
- wyszukiwanie może być proste i zaawansowane, przez wiele pól i wiele baz. Wyszukiwanie proste polega na wyszukiwaniu tylko w jednym polu. Wyszukiwanie w wielu polach i zaawansowane jest bardziej dokładne, odbywa się w kilku polach jednocześnie
- po każdej operacji wyszukiwania wyświetli się lista z wynikami, która zawiera wyszukane pozycje, ich ilość oraz klucz, wg którego dokonano wyszukiwania

Sposoby przeszukiwania

skrócenie i maskowanie - można skrócić początek lub koniec poszukiwanego wyrazu, można maskować jeden lub więcej znaków w wyrazie poprzez znak ?, na przykład *aptek?*

System wyszuka *apteka*, *apteki*, *aptek*, *aptek*, *aptek*, *aptek* itd., jak i w początkowej jej części, np. *?ekonomia* - system wyszuka *mikroekonomia*, *makroekonomia*.

Znaku ? można też używać, by zasłonić środek wyrazu, np. *alumi?m* wyszuka zarówno polską, jak i amerykańską formę metalu aluminium.

duże i małe litery - mają tę samą wartość. W taki sam sposób system odczyta wyraz komputer, jak i Komputer czy KOMPUTER.

operatory logiczne - wyszukane zestawy można dowolnie łączyć i używać do dalszych wyszukiwań. Operatory, których można używać to: AND (i), OR (lub), NOT (nie). Operatory AND i NOT zawężą

poszukiwania, zaś operator OR rozszerzy je. Domyślnym operatorem między słowami jest AND. Na przykład automatyzacja or mechanizacja wyszuka rekordy zawierające słowo automatyzacja oraz rekordy ze słowem mechanizacja.

filtry - uzyskany zestaw pozycji może być poddany filtrowaniu. Wtedy powstanie nowa lista wynikowa. Można ułożyć ją wg daty, alfabety, zawartości tekstu

sortowanie - uzyskany zestaw pozycji może być sortowany np. wg autora, roku, tytułu

Na dole każdego ekranu wyszukiwania umieszczone są podpowiedzi.

Rezultaty poszukiwań

- rezultaty poszukiwań mogą być wyświetlane, drukowane, przesyłane pocztą elektroniczną
- jeżeli nie znaleziono żadnej pozycji na określony temat, zostanie wyświetlony komunikat, a użytkownik będzie mógł rozpocząć kolejne poszukiwania od początku

Przykłady poszukiwań w bazach danych

- a. w katalogu centralnym sieci
- b. w katalogu dokumentów elektronicznych
- c. w bibliografii zawartości czasopism - EDUKACJA

Do tego celu została opracowana instrukcja pt. "Wyszukiwanie w bazach danych Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu" (w załączeniu do konspektu zajęć).

5. Indywidualne ćwiczenia przy komputerach Przykłady tematów do wyszukiwania informacji w bazie Katalog centralny sieci oraz w bazie bibliografia zawartości czasopism- EDUKACJA:

1. Wyszukaj informacje na temat zapobiegania AIDS.
Zawęż swoje poszukiwania do występowania AIDS wśród młodzieży.
2. Wyszukaj informacje na temat anoreksji i bulimii.
Zawęż swoje poszukiwania do problemu anoreksji i bulimii u chłopców.
3. Wyszukaj materiały dotyczące twórczości Wisławy Szymborskiej.
Zawęż swoje poszukiwania do artykułów o przyznaniu poetce Nagrody Nobla.
4. Wyszukaj informacje na temat muzyki rockowej.
Zawęż poszukiwania do muzyki rockowej w Polsce.
5. Wyszukaj informacje dotyczące problemu narkomanii młodzieży.
Zawęż poszukiwania do programów profilaktycznych.
6. Wyszukaj informacje na temat żywności genetycznie zmodyfikowanej.
Zawęż poszukiwania do aspektów zdrowotnych.
7. Wyszukaj informacje o grach komputerowych.
Zawęż poszukiwania do wpływu gier komputerowych na agresji.

6. Zakończenie zajęć

Na koniec zajęć uczniowie wypełnili ankietę (załącznik do konspektu), w której wypowiedzieli swoje uwagi na temat przeprowadzonych zajęć. Ankieta ma na celu zorientowanie się, czy cel zajęć został zrealizowany, tzn. czy uczniowie potrafią samodzielnie poruszać się po bazach Danych DBP.